

Aleksandra Sewerynik

Prawo autorskie

Poradnik dla małego i dużego biznesu.

© Aleksandra Sewerynik, Warszawa 2015 r.

Projekt graficzny: Andrzej Kwedo

Inne publikacje autorki:

„*Prawo autorskie w muzyce*”, Wydawnictwo Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, 2014 r. **pierwsza** książka o prawie autorskim napisana **specjalnie** dla muzyków oraz osób korzystających z muzyki,

„*Ochrona elementów składowych utworu muzycznego*”, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 2 z 2013 r.,

„*Plagiat w muzyce*”, Kwartalnik Urzędu Patentowego nr. 4 z 2012 r.,

„*Kolędy a prawo autorskie*”, Kwartalnik Urzędu Patentowego nr 4 z 2013 r., str. 48.

Felietony na temat prawa autorskiego publikowane od 2013 r. w rytmie dwutygodniowym w dodatku prawnym *Rzeczpospolitej* oraz w serwisie *prawo.rp.pl*.

Dzień dobry!

Nazywam się **Aleksandra Sewerynik**.
Jestem prawnikiem i dyrygentem chóralnym.
Specjalizuję się w prawie autorskim.

Przygotowałam ten poradnik, by pomóc Państwu poznać podstawowe zasady prawa autorskiego. Takie, które są najważniejsze i najbardziej potrzebne każdemu, kto prowadzi własną firmę i korzysta z twórczości.

Prawo autorskie chroni muzykę, zdjęcia, teksty, grafiki, reklamy, filmy, czcionki, a także projekty budynków, ubrań czy opakowań. Odrębne prawa mają także artyści wykonawcy, którzy interpretują utwory.

Znajomość prawa autorskiego jest ważna dla bezpieczeństwa prawnego każdej firmy.

Z poradnika dowiedzą się Państwo między innymi:

- jakie cechy ma utwór, a co utworem nie jest,
- czy prawo autorskie chroni pomysł?
- jak ochronić swój pomysł?
- czy można korzystać ze zdjęć z wizerunkami innych osób bez ich zgody?
- czy twórca może zrzec się autorstwa utworu?
- czym różni się przeniesienie praw autorskich od udzielenia licencji?
- co trzeba sprawdzić przed podpisaniem umowy, jakich błędów unikać?
- gdzie znaleźć darmowe i legalne materiały graficzne i muzykę.

Na końcu znajdą Państwo wzór umowy o zamówienie utworu z komentarzami, które po kolei, w przystępny sposób tłumaczą poszczególne postanowienia umowy.

Serdecznie zapraszam!

Aleksandra Sewerynik

Utwór

Co to są dobra niematerialne?

Prawo autorskie chroni dobra niematerialne. Ich specyfiką jest, że wiele osób może z nich korzystać w tym samym czasie i w ten sam sposób, znajdując się w dowolnym miejscu.

Na przykład 1000 osób może jednocześnie słuchać tego samego utworu muzycznego w oddalonych od siebie zakątkach świata.

Nie jest możliwe tego rodzaju korzystanie z przedmiotów materialnych. Nośnik utworu, na przykład jego nuty, mogą znajdować się tylko w jednym miejscu, a dostęp do nich jest fizycznie ograniczony.

Co chroni prawo autorskie?

Prawo autorskie chroni utwory oraz dobra związane z korzystaniem z utworów (artystyczne wykonania, fonogramy, wideogramy, nadania, pierwsze wydania i wydania naukowo krytyczne).

Utwór – definicja ustawowa

Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

Kto może być twórcą utworu?

Twórcą utworu może być tylko **człowiek**.

Bez znaczenia jest jego wiek, sprawność umysłowa czy poczytalność. Te okoliczności mogą mieć jedynie wpływ na to, czy autor będzie mógł samodzielnie dysponować prawami do swojego utworu.

Wszystkie dzieła, które nie pochodzą od człowieka, czyli efekty wizualne lub akustyczne zjawisk przyrodniczych (np. rysunki mrozu na szybie okna, szum liści, odgłosy płynącej rzeki), a także rezultaty działań zwierząt (np. prace plastyczne szympanów, śpiew ptaków) **nie są utworami**.

Twórcą nie może być też **maszyna**, np. komputer, za pomocą której autor tworzy utwór.

Osoba prawna (np. fundacja, spółka lub stowarzyszenie) nie może być autorem utworu. Może jedynie nabyć od twórcy autorskie prawa majątkowe do utworu.

Co oznacza sformułowanie „działalność twórcza o indywidualnym charakterze”?

Dzieło, które nie jest przejawem działalności twórczej o indywidualnym charakterze, nie jest chronione prawem autorskim. Dlatego trzeba bardzo dobrze zrozumieć znaczenie tego sformułowania.

Działalność twórcza o indywidualnym charakterze cechuje się tym, że jej **rezultat jest nieprzewidywalny i niepowtarzalny**. Powstaje dzieło subiektywnie nowe, czyli takie, które nie jest jedynie odwzorowaniem utworu innego twórcy.

Tworząc dzieło o indywidualnym charakterze twórca nie korzysta jedynie ze swojej wiedzy, technicznych umiejętności, warsztatu lub sprawności. Oczywiście posługuje się tymi elementami, ale dodaje do nich to nieokreślone indywidualne „coś” od siebie, czyli tworzy dzieło niepowtarzalne.

Twórca dokonuje swobodnych, indywidualnych wyborów elementów składających się na jego dzieło. Takie osobiste piętno stanowi o indywidualności utworu, o tym że każdy twórca tworzy dzieła niepowtarzalne.

Utwórz to indywidualne ujęcie jakiegoś pomysłu lub idei.

Działalność twórcza o indywidualnym charakterze jest przeciwieństwem działalności o charakterze technicznym, która jest powtarzalna i przewidywalna.

Test na twórczość.

Najprostszym testem na sprawdzenie, czy dana działalność ma charakter twórczy i indywidualny jest zadanie sobie pytania, czy dwie różne osoby, mając ten sam pomysł (lub te same dane wyjściowe, środki oraz cele), stworzyłyby takie same lub bardzo podobne dzieła. Czy powstałyby dwa różne dzieła?

Co oznacza, że utwór powinien być oryginalny? Czy utwór ma być innowacyjny?

Często jako zamiennik słów „twórczy” i „indywidualny” używa się słowa „oryginalny”, czyli według słownika języka polskiego *”niebędący kopią, przeróbką ani falsyfikatem, nieopierający się na wzorach, odbiegający od tego, co jest powszechnie znane lub przyjęte”*¹.

Trzeba jedynie pamiętać, że twórczość w rozumieniu prawa autorskiego nie musi być nowa, nowatorska, oryginalna w znaczeniu obiektywnym, czyli wnosząca coś zupełnie nowego, wcześniej nie znanego do kultury. Nie musi być innowacyjna.

Minimum twórczości.

Wystarczy minimalny stopień twórczości i indywidualności, by dzieło można było uznać za utwór.

Bez formalności

Do objęcia utworu ochroną prawa autorskiego nie potrzebne jest spełnienie jakichkolwiek formalności.

Nie jest konieczne utrwalenie czyli zapisanie utworu ani jego rejestracja w jakiejś organizacji (np. w ZaiKSie czy Urzędzie Patentowym).

Nie jest obowiązkowe umieszczanie not autorskich albo znaku © na egzemplarzach utworu.

Dopóki utwór istnieje jedynie w umyśle twórcy nie jest chroniony. W momencie jego zakomunikowania (ustalenia) autor nabywa prawa do utworu.

Okoliczności bez znaczenia.

Nie ma znaczenia czy utwór jest obiektywnie wartościowy, ani czy jest prawidłowy pod względem formalnym lub merytorycznym.

Także przeznaczenie (utwór dydaktyczny, rozrywkowy, kabaretowy, liturgiczny) ani sposób wyrażenia utworu nie mają znaczenia dla jego ochrony.

Prawo autorskie chroni również utwór, który nie został ukończony

(np. projekt, szkic o ile stanowią one same w sobie przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze).

W przypadku utworu ukończonego ochronie podlegają także części utworu (aria, uwertura) oraz jego oryginalne i samodzielne **elementy składowe**.

Kwestia faktu

Należy też zawsze pamiętać, że kwestia uznania dzieła za utwór jest niezależna od ustaleń czy zamiaru osób zaangażowanych w jego powstanie. Nie ma też znaczenia wola stron umowy dotyczącej dzieła. Jest to zawsze kwestia faktów, czyli tego czy dzieło jest utworem w rozumieniu prawa autorskiego.

Dzieło sztuki ludowej

Sztuka ludowa nie jest dziełem indywidualnego twórcy, ale pewniej społeczności, jest wciąż żywa i podatna na zmiany.

Nie przejawia się w niej działalność twórcza o indywidualnym charakterze konkretnej osoby.

Korzystanie z dzieła sztuki ludowej nie wymaga uzyskania licencji i zapłaty wynagrodzenia.

Od dzieł sztuki ludowej należy jednak odróżnić utwory konkretnych twórców napisane w stylu ludowym. Takie utwory są chronione prawem autorskim i stosuje się do nich wszystkie zasady ustanowione dla utworów.

Koncepcja, idea, pomysł – czy chroni je prawo autorskie?

Prawo autorskie nie chroni treści utworu czyli np. tematu, pomysłu, koncepcji, idei, stylu, formy. Prawo autorskie chroni ustalony **sposób wyrażenia** tej treści.

Dlatego nie są utworami i nie podlegają ochronie odkrycia, idee, pomysły, procedury, metody, zasady działania i koncepcje matematyczne.

Oddzielenie indywidualnego sposobu wyrażenia idei, czyli jej oryginalnego ujęcia poprzez sporządzenie utworu, od idei samej w sobie, jest kluczowe dla rozróżnienia elementów utworu podlegających ochronie prawa autorskiego, od tych, z których można dowolnie korzystać.

Dla dokonania takiej oceny niezbędna jest dobra znajomość specyfiki danej dziedziny twórczości.

Tytuł

Tytuł utworu (piosenki, powieści) najczęściej nie jest odrębnym utworem.

Chroniony może być jako element składowy utworu, jeżeli sam w sobie jest przejawem działalności twórczej o indywidualnym charakterze. Jest to jednak sytuacja wyjątkowa, ponieważ pojedyncze zdanie rzadko bywa oryginalne. W razie wątpliwości konieczne jest odwołanie się do opinii językoznawcy.

Jak ochronić pomysł?

Co można zrobić, by zabezpieczyć się przed wykorzystaniem naszego pomysłu przez inne osoby?

Nie pomoże nam prawo autorskie, ponieważ nie chroni ono pomysłów, idei ani zasad działania.

Najprostszym sposobem jest podpisanie z osobą, z którą chcemy podzielić się naszym pomysłem (np. grafikiem, który ma stworzyć stronę komputerową, programistą odpowiedzialnym za napisanie aplikacji mobilnej), umowy o zachowaniu poufności (tzw. NDA) i zastrzeżenie w niej **wysokiej kary umownej** w razie „wycieku” poufnych informacji dobrze opisanych w takiej umowie.

Jest to w tej chwili standard w biznesie, dlatego jeżeli Państwa potencjalny partner lub wykonawca usługi nie chce podpisać takiej umowy, lepiej zrezygnować z współpracy z nim. Jest to podstawowy miernik wiarygodności i profesjonalnego podejścia do biznesu.

Poufność i prawnicy.

Do zachowania poufności zobowiązani są adwokaci i radcowie prawni (tajemnica zawodowa). Regulacje dotyczące poufności nie dotyczą zaś magistrów i doktorów prawa, którzy nie mają tytułu zawodowego „adwokat” czy „radca prawny”.

W tym kontekście dobrze wiedzieć, że nie każda firma działająca jako „kancelaria” prowadzona jest przez adwokata lub radcę prawnego. W takiej sytuacji, jeżeli zależy Państwu na poufności, także warto z prawnikiem zawrzeć umowę o zachowaniu poufności z odpowiednio wysoką karą umowną.

A jeżeli pomysł został już „skradziony”?

W takiej sytuacji pozostaje powołanie się na ochronę z kodeksu cywilnego i przepisów o dobrach osobistych.

Tam wskazano, że dobro w postaci „twórczości artystycznej” jest chronione. Zatem tam, gdzie mamy do czynienia z twórczością artystyczną, ale już

poza granicami ochrony prawa autorskiego, możemy sięgnąć do przepisów kodeksu cywilnego o ochronie dóbr osobistych.

Innym wyjściem jest powołanie się na przepisy dotyczące nieuczciwej konkurencji. Mają one zastosowanie, gdy popełniony zostanie „czyn nieuczciwej konkurencji” czyli „działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta”.

Korzystanie z wizerunku.

Co to jest wizerunek?

Wizerunek jest odwzorowaniem wyglądu człowieka.

Wizerunek nie jest utworem w rozumieniu prawa autorskiego, może być jedynie na utworze przedstawiony (obraz, fotografia, rzeźba, karykatura, wideo).

Wizerunek nie podlega zatem przepisom, które dotyczą utworów, a jedynie regulacjom, które dotyczą wizerunku oraz przepisom kodeksu cywilnego (dobra osobiste).

Wizerunek **osoby fizycznej** jest chroniony. Oznacza to, że nie można rozpowszechniać wizerunku bez zgody osoby na nim przedstawionej.

Na czym polega rozpowszechnianie wizerunku?

Rozpowszechnianie to stworzenie możliwości zapoznania się z wizerunkiem nieograniczonemu kręgowi osób (np. umieszczenie w Internecie, zawieszenie w miejscu ogólnodostępnym, wydrukowanie na ulotce, publiczne odtworzenie nagrania z przedstawienia).

Czy zezwolenie na wykorzystanie wizerunku musi być pisemne?

Zezwolenie na rozpowszechnienie wizerunku może mieć dowolną formę (ustną, „*mailową*”, pisemną). Musi być jednak udzielane dla każdego aktu rozpowszechniania wizerunku w każdy określony sposób. Dla celów dowodowych zawsze warto zawierać umowy, w których wyszczególnione jest w jaki sposób można korzystać z wizerunku danej osoby.

Kiedy uzyskanie zezwolenia nie jest konieczne?

Zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba, której wizerunek jest wykorzystywany, otrzymała **umówioną zapłatę za pozowanie** (np. modelka otrzymała zapłatę za sesję zdjęciową do reklamy).

Można także rozpowszechniać wizerunek **osoby powszechnie znanej**, jeżeli utrwalony on został w związku z pełnieniem przez tę osobę funkcji publicznych (w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych). Ten wyjątek nie pozwala jednak na komercyjne wykorzystanie wizerunku, np. w reklamie produktu lub usługi.

Także jeżeli osoba stanowi jedynie **szczegół całości** takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, można rozpowszechniać jej wizerunek.

Autorskie prawa osobiste.

Co to autorskie prawa osobiste?

Autorskie prawa osobiste chronią więź twórcy z utworem.

Katalog praw osobistych jest otwarty. Oznacza to, że wskazane tam poszczególne uprawnienia mogą być uzupełnione innymi, które mają na celu ochronę więzi twórcy z utworem.

Twórca ma prawo do autorstwa utworu i do oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępnienia go anonimowo. To twórca decyduje jak oznaczone będą jego dzieła i ma w tym zakresie pełną dowolność. Osoba rozpowszechniająca utwór ma obowiązek poszanowania woli twórcy w tym zakresie.

Twórca ma też prawo zmienić dotychczasową formę oznaczenia utworu zgodnie ze swoją wolą.

Twórca ma także prawo do integralności utworu. Oznacza to, że bez jego zgody nie można zmieniać utworu w taki sposób, który mogłyby naruszyć jego treść lub formę.

To twórca decyduje o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności.

Czy można przenieść autorskie prawa osobiste na podstawie umowy? Czy można zrzec się prawa do autorstwa utworu?

Praw osobistych nie można przenieść na inną osobę, ani się ich zrzec. Zawsze pozostają przy twórcy.

Jeżeli nabywca praw majątkowych z jakiegokolwiek powodu potrzebuje, by autorstwo nie było ujawniane lub chce mieć możliwość dokonywania w utworze technicznych zmian, może w umowie umieścić postanowienie o zobowiązaniu do nie wykonywania autorskich praw osobistych. Ważne jest, by w takiej umowie napisać, jakich podmiotów dotyczy zobowiązanie, ponieważ umowa nie może skutkować zrzeczeniem się prawa do autorstwa utworu, a więc nie może być skuteczna względem wszystkich.

Czy prawa osobiste są ograniczone w czasie?

Prawa osobiste nie wygasają po upływie określonego czasu. Po śmierci twórcy, w braku odmiennej jego woli, do wykonywania praw osobistych jest uprawniony małżonek, a w jego braku kolejno: zstępni (czyli dzieci, wnuki, prawnuki), rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa.

Z przestrzegania praw osobistych nie zwalniają przepisy o dozwolonym użytku. Wręcz przeciwnie, ustawodawca wprost wymaga poszanowania praw osobistych twórcy poprzez wymóg wymienienia imienia i nazwiska twórcy oraz źródła, z którego pochodzi utwór.

Autorskie prawa majątkowe.

Co to są autorskie prawa majątkowe?

Autorskie prawa majątkowe chronią interes ekonomiczny twórcy utworu. To autor ma **wyłączne** prawo do decydowania kto i w jaki sposób będzie korzystał z jego utworu oraz ma prawo do zarabiania na korzystaniu z utworu.

Na czym polega udzielenie licencji?

Autor może udzielić wielu osobom licencji, czyli pozwolić na korzystanie z utworu na określonych polach eksploatacji.

W przypadku udzielenia licencji prawa pozostają w majątku twórcy, który jedynie godzi się na to, że inna osoba korzysta z utworu.

Na czym polega przeniesienie autorskich praw majątkowych?

Autor może też przenieść swoje prawa majątkowe na inny podmiot na określonych w umowie polach eksploatacji.

W takim wypadku twórca wyzbywa się swoich majątkowych praw autorskich w zakresie określonym w umowie, a w jego miejsce wchodzi nabywca praw, który ma od tego momentu wyłączne prawo do decydowania o korzystaniu z utworu na wskazanych w umowie polach eksploatacji.

Co dzieje się po śmierci autora z jego prawami majątkowymi do utworu?

Autorskie prawa majątkowe podlegają dziedziczeniu. Po śmierci twórcy (lub innego podmiotu, który nabył te prawa) przechodzą na spadkobiercę, który od momentu nabycia spadku uzyskuje wyłączne prawo do decydowania o prawach do utworu, dopóki prawa do niego nie wygasną.

Jakie powinno być wynagrodzenie za korzystanie z utworu?

Za udzielenie licencji albo za przeniesienie autorskich praw majątkowych należy się stosowne wynagrodzenie. Wynagrodzenie to powinno odpowiadać zakresowi udzielonych praw i korzyściom wynikającym z korzystania z utworu. To strony ustalają w umowie wysokość wynagrodzenia oraz sposób jego obliczania.

Co to są tantiemy?

Wynagrodzenie autorskie może przybrać postać tantiem wypłacanych przez organizację zbiorowego zarządzania. Organizacja ta zawiera umowy licencyjne umożliwiające zgodne z prawem masowe korzystanie z utworów oraz pobiera z tego tytułu wynagrodzenia. Ich wysokość jest ustalana na podstawie tabel wynagrodzeń zatwierdzanych przez Komisję Prawa Autorskiego.

Uzyskane wynagrodzenia są następnie dzielone pomiędzy twórców zgodnie z informacjami na temat eksploatacji konkretnych utworów przekazywanych organizacji przez użytkowników.

Jeżeli autor utworu ma podpisaną umowę powierzenia praw ze Stowarzyszeniem Autorów ZAiKS, nie może samodzielnie udzielić licencji. Dlatego po licencję na korzystanie z utworu takiego twórcy, należy udać się do ZAiKSu.

Dobra umowa przeniesienia praw.

Jakie elementy powinna zawierać każda umowa przeniesienia autorskich praw majątkowych?

W każdej umowie przeniesienia praw powinno znaleźć się:

- określenie i opisanie **dobra**, do którego prawa są przenoszone (na przykład tytuł utworu, opis artystycznego wykonania, nagrania lub wideo),
- prawidłowe **nazwanie praw**, które przysługują zbywcy (prawa autorskie, prawa do artystycznych wykonani),
- określenie **chwili przeniesienia** prawa, czyli momentu od którego prawa przysługują nabywcy i przestają być częścią majątku zbywcy,
- wymienienie **pól eksploatacji**, których dotyczy przeniesienie praw,
- określenie **wynagrodzenia** za przeniesienie praw majątkowych.
- **podpisy** obu stron umowy.

Jakie są najczęstsze błędy w umowie przeniesienia praw?

Standardowym błędem jest umieszczenie w umowie nazw **wszelkich praw**, które można znaleźć w ustawie o prawie autorskim.

I tak często artysta wykonawca przenosi prawa autorskie i wszelkie prawa pokrewne oraz prawa zależne do utworu, który tylko wykonuje.

Tymczasem wykonawca może przenieść jedynie prawa do swojego artystycznego wykonania. Nie jest on uprawniony do praw autorskich do utworu (chyba, że wykonuje własny utwór). Nie ma czegoś takiego jak prawa zależne do artystycznych wykonani. Artysta wykonawca nie ma zazwyczaj prawa do innych praw pokrewnych, czyli na przykład prawa do fonogramu czy wideogramu.

Niezmiernie ważne jest szczegółowe wymienienie **pól eksploatacji**, których dotyczy przeniesienie praw. Prawa majątkowe przechodzą na nabywcę tylko na polach eksploatacji wymienionych w umowie. Na pozostałych polach eksploatacji (także na tych, które dopiero powstaną w przyszłości) prawa pozostają przy zbywcy.

Bardzo często spotykanym błędem jest także przenoszenie praw na „**wszelkich**”, „**wszystkich**” polach eksploatacji. Takie sformułowanie niewiele znaczy. Może także spowodować, że powstanie spór pomiędzy stronami umowy.

Niezmiernie ważne jest także, by pamiętać, że przeniesienie praw majątkowych do utworu nie powoduje automatycznie zezwolenia na wykonywanie praw zależnych, czyli korzystanie z twórczych przeróbek utworu (np. tłumaczenia).

Jeżeli nabywca praw chce mieć swobodę dokonywania przeróbek utworu (np. tłumaczenia etykiet, ulotek, materiałów promocyjnych, zmieniania logo, materiałów graficznych), powinien uwzględnić w umowie również odpowiedni punkt o **przeniesieniu prawa do wykonywania praw zależnych**.

Umowa przeniesienia autorskich praw majątkowych musi być zawarta **w formie pisemnej pod rygorem nieważności**. Oznacza to, że treść umowy musi być własnoręcznie podpisana przez obie strony. Inaczej przeniesienie jest nieważne!!!

Dobra umowa licencyjna.

Co powinno się znaleźć w każdej umowie licencyjnej?

W każdej licencji konieczne jest określenie:

- dobra chronionego prawem autorskim (np. utworu, artystycznego wykonania), które ma być **przedmiotem licencji**,
- **chwili udzielenia licencji**, czyli momentu, od którego licencjobiorca ma prawo korzystać z utworu,
- **czas trwania licencji**, czyli okres przez który licencjobiorca może korzystać z utworu,
- **zasięg terytorialny licencji**, czyli obszar geograficzny, na którym licencjobiorca może korzystać z utworu,
- **poła eksploatacji**, czyli w jaki konkretnie sposób licencjobiorca może korzystać z utworu,
- **rodzaj licencji** (licencja wyłączna lub niewyłączna),
- **wynagrodzenia** za udzielenie licencji.

Czas trwania licencji.

Jeżeli strony w umowie nie wskażą czasu trwania licencji, wygaśnie ona po **5 latach** od dnia udzielenia licencji.

Jeżeli strony wskażą inny termin, na przykład 2 letni, to licencja wygaśnie po upływie terminu określonego w umowie, czyli po 2 latach. Wygaśnięcie umowy oznacza, że licencjobiorca nie ma już prawa do korzystania z utworu.

Możliwe jest udzielenie licencji **na czas nieoznaczony**, ale warto wtedy umownie określić termin wypowiedzenia. Jeżeli nie ma go w umowie, przepisy określają ten termin i wskazują, że licencjodawca może wypowiedzieć umowę na rok naprzód, na koniec roku kalendarzowego.

Czyli na przykład, jeżeli umowa zostanie wypowiedziana w maju 2013 roku, to licencja wygaśnie 31 grudnia 2014 roku.

Jeżeli umowę licencyjną zawarto na czas dłuższy niż 5 lat to wygasa ona po upływie terminu w niej określonego. Po upływie 5 lat prawo autorskie daje jednak licencjodawcy (na przykład twórcy lub artyście wykonawcy) możliwość wypowiedzenia takiej umowy na rok na przód, na koniec roku kalendarzowego.

Na przykład, jeżeli strony umówią się, że licencja jest udzielona na 10 lat, to po upływie 5 lat twórca może ją w każdej chwili wypowiedzieć ze skutkiem na koniec następnego roku kalendarzowego.

Zasięg terytorialny licencji.

Strony mogą w umowie określić dowolnie zasięg geograficzny korzystania z utworu („*bez ograniczeń terytorialnych*”, „*na terytorium Unii Europejskiej*”, „*na terytorium Rzeczypospolitej Polski*”).

Jeżeli jednak w umowie **brak** będzie postanowień regulujących tę kwestię, to licencjobiorca będzie mógł korzystać z utworu lub innego dobra tylko na terytorium Państwa, w którym ma siedzibę.

Na przykład, jeżeli licencjobiorca ma siedzibę na terenie USA, a w umowie brak jest ustaleń stron, to nawet jeżeli twórcą jest Polak, licencja będzie obejmowała tylko terytorium USA.

Rodzaje licencji.

Licencja może mieć charakter niewyłączny lub wyłączny.

Licencja niewyłączna może być udzielana **wielu podmiotom na tym samym polu eksploatacji** w tym samym czasie. Na przykład jeden twórca może udzielić dowolną liczbę licencji na publiczne wykonanie swojego utworu. Umowa licencji niewyłącznej może mieć dowolną formę (ustną, pisemną, mailową).

Licencja wyłączna zobowiązuje uprawnionego do **nieudzielania licencji innym podmiotom na tym samym polu eksploatacji** w tym samym czasie.

Umowa licencji wyłącznej musi być zawarta **w formie pisemnej** pod rygorem nieważności, czyli musi być podpisana przez obie strony.

Sublicencja.

Jest możliwość umówienia się, że licencjobiorca będzie mógł udzielać tak zwanych sublicencji.

Oznacza to, że **w granicach swojej licencji** będzie udzielał dalszej licencji innemu podmiotowi.

Aby była taka możliwość, musi to wprost wynikać z umowy.

Gdzie znaleźć darmowe i legalne materiały graficzne i muzykę.

W ostatnich latach wielu twórców zdecydowało się dzielić się swoją twórczością i udostępniać ją na tak zwanych licencjach Creative Commons.

Znak CC oznacza „*pewne prawa zastrzeżone*” w odróżnieniu od znaku ©, który oznacza „*wszelkie prawa zastrzeżone*”.

System licencji Creative Commons umożliwia twórcom udostępnianie utworów na warunkach określonych w 6 wzorach umowy licencyjnych, opartych o system czterech warunków. Dokładne omówienie licencji CC znajduje się na stronie www.creativecommons.pl albo w mojej książce „*Prawo Autorskie w Muzyce*”

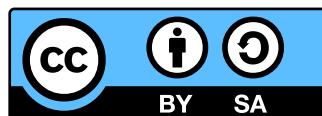
W kontekście korzystania z różnych materiałów (muzyki, grafiki, wideo) w ramach swojej działalności biznesowej, ważne jest, by szukać utworów, które są udostępnione na licencji **nie zawierającej warunku NC** (Użycie Niekomercyjnie), który oznacza się graficznie znakiem:

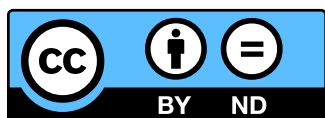
Będą to te licencje:

CC BY (Uznanie Autorstwa)

CC BY-SA (Uznanie Autorstwa-Na Tych Samych Warunkach)

CC BY-ND (Uznanie Autorstwa – Bez Utworów Zależnych)

Jak znaleźć?

Utwory udostępnione na licencjach CC łatwo znaleźć. Google ma odpowiedni filtr (szczególnie nadaje się on do wyszukiwania grafiki).

Inne wyspecjalizowane w tym zakresie wyszukiwarki, to:

[Creativecommons.pl](https://creativecommons.org/)

[Otwartezasoby.pl](https://otwartezasoby.pl/)

[Commons.wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/)

[Eng.letscc.net](https://eng.letscc.net/)

Są także serwisy, które za darmo lub za opłatą dostarczają utwory udostępnione na licencji CC umożliwiające komercyjne korzystanie.

Najpopularniejszy z odpłatnych udostępniający muzykę, to [Jamendo](https://www.jamendo.com/).

Zupełnie darmowy jest [Program 2 Radia Wolne Media](https://www.program2radia.wolne.media/).

Ważna informacja!

Jeżeli chcą Państwo korzystać w swoim lokalu usługowym lub sklepie z utworów na licencjach CC i nie mieć kłopotów z kontrolami ozz, w lokalu nie może być odtwarzana inna muzyka! Jeżeli nieświadomy pracownik włączy na przykład zamiast Programu 2 Radia Wolne Media inny program radiowy, organizacje mogą zgłosić się po wynagrodzenie i będą miały ku temu podstawy prawne.

Wzór umowy o dzieło z udzieleniem licencji albo przeniesieniem praw (z komentarzami do poszczególnych postanowień umowy)

Umowa o dzieło

Nazwa umowy:

Umowa nie musi być w żaden sposób nazwana. To konkretna treść umowy a nie jej nazwa ma decydujące znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii jakie przepisy do danej umowy zastosować.

zawarta w Warszawie w dniu ..... pomiędzy:
..... z siedzibą w ..... przy ul. ...., NIP .....,
zarejestrowanym/ą w Sądzie ..... pod numerem
....., reprezentowanym/ą przez:
.....
zwanym/ą dalej **Zamawiającym**

a

....., zamieszkałym/ą w ..... przy ul. ....,
numer PESEL .....,
zwanym/ą dalej **Autorem**.

Komparycja:

Ta część umowy to tak zwana komparycja. Jest to techniczne rozpoczęcie umowy. W komparycji trzeba określić czas i miejsce zawarcia umowy oraz wpisać dane stron umowy.

Miejsce zawarcia umowy może mieć wpływ na kwestię określenia miejsca spełnienia świadczenia czy właściwość sądu. **Data** pozwala na przykład na określenie przepisów mających zastosowanie w dniu zawarcia umowy. Ma to szczególne znaczenie w razie późniejszej zmiany przepisów. Stroną umowy może być osoba prawna albo osoba fizyczna. Osoba prawna powinna działać przez osobę uprawnioną do jej reprezentacji.

Osoba fizyczna powinna określić:

- swoje imię i nazwisko,

- adres zamieszkania (nie zameldowania!),
- ewentualnie numer PESEL lub numeru dowodu osobistego.

Osoba prawna powinna określić:

- swoją pełną nazwę,
- formę prawną,
- adres siedziby,
- numer NIP,
- wskazać rejestr oraz numer, pod którym jest zarejestrowana.

Dane te pozwalają na **identyfikację stron umowy**.

Strony mogą dowolnie określić jak będą **nazywane w dalszej części umowy** (najważniejsze, by w treści umowy konsekwentnie się tego nazewnictwa trzymać).

§ 1

1. Autor, na zamówienie Zamawiającego, zobowiązuje się stworzyć ..... (zwanym/ą dalej „Utwarem”).
2. Szczegółowe wytyczne co do cech Utworu są zawarte w załączniku nr 1 stanowiącym integralną część niniejszej umowy.

Przedmiot umowy

Doprecyzowanie przedmiotu umowy jest bardzo ważne. Brak precyzji może prowadzić do sporów na tle należytego wykonania zobowiązania (art. 471 kc i następne) oraz roszczeń związanych z usterkami dostarczonego utworu.

§ 2

1. Autor zobowiązuje się do dostarczenia Utworu Zamawiającemu do dnia .....
1. 2. Zamawiający zobowiązuje się zająć pisemne stanowisko w sprawie przyjęcia Utworu w terminie ..... od dnia dostarczenia Utworu.
2. 3. Brak stanowiska Zamawiającego w terminie określonym w ust. 2 powyżej będzie równoznaczny z przyjęciem Utworu bez zastrzeżeń w dniu, z którym termin ten upływa.

Dostarczenie utworu

Precyzyjne ustalenie terminu i procedury dostarczenia dzieła jest bardzo ważne. Po upływie wskazanego w umowie terminu Zamawiający może wyznaczyć Autorowi dodatkowy termin na dostarczenie utworu, a po upływie tego dodatkowego terminu może odstąpić od umowy.

Przyjęcie utworu oznacza, że Zamawiający nie może już żądać usunięcia usterek. Nie może też z powodu usterek odstąpić od umowy.

§ 3

Autor oświadcza, że jako jedynemu autorowi dostarczonego Utworu będą przysługiwały mu w całości autorskie prawa majątkowe do niego. Oświadcza także, że dostarczony Utwór nie powstał z naruszeniem praw innych osób, oraz że nie jest obciążony prawami innych osób.

Oświadczenie wady prawne

Jeżeli utwór ma wady prawne, zamawiający może od umowy **odstąpić i żądać naprawienia poniesionej szkody**. Takie oświadczenie wpisuje się do umów na wypadek, gdyby korzystanie przez Zamawiającego z utworu spowodowało **naruszenie praw autorskich innych osób**. W takim przypadku to Autor będzie adresatem tych roszczeń. Oświadczenie o braku wad prawnych **zabezpiecza Zamawiającego**.

Licencja/ Przeniesienie praw

Samo zawarcie umowy o dzieło **nie oznacza automatycznego uzyskania praw** do zamówionego utworu. Konieczne jest umieszczenie w umowie postanowień o przeniesieniu prawa na Zamawiającego albo o udzieleniu licencji na korzystanie z Utworu przez Zamawiającego. Obie te czynności są uregulowane przepisami ustawy o prawie autorskich i prawach pokrewnych.

Licencja

§ 4

Z chwilą przyjęcia Utworu zgodnie z § 2 powyżej Autor udziela Zamawiającemu licencji niewyłącznej/wyłącznej na okres ..... w zakresie korzystania z Utworu bez ograniczeń terytorialnych/na terytorium ..... na następujących polach eksploatacji:

- a) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania Utworu techniką cyfrową,
- b) w zakresie wprowadzania Utworu do obrotu, użyczenia lub najmu egzemplarzy Utworu,
- c) w zakresie wykonania, nadawania, reemitowania oraz odtwarzania Utworu, a także umieszczenia utrwalenia Utworu na stronie internetowej Zamawiającego, na koncie Zamawiającego na Facebooku oraz w serwisie YouTube.

Zakres licencji

Licencja może być wyłączna albo niewyłączna. Bardzo ważne jest prawidłowe określenie zakresu licencji, czyli wymienienie pól eksploatacji, których dotyczy licencja. O niezbędnych elementach licencji napisałam we wcześniejszej części poradnika.

Przeniesienie praw

§ 4

Z chwilą przyjęcia Utworu zgodnie z § 2 powyżej Autor przenosi na Zamawiającego autorskie prawa majątkowe do Utworu bez ograniczeń terytorialnych/na terytorium ..... na następujących polach eksploatacji:

- a. w zakresie utrwalania i zwielokrotniania Utworu techniką cyfrową,
- b. w zakresie wprowadzania Utworu do obrotu, użyczenia lub najmu egzemplarzy Utworu,
- c. w zakresie wykonania, nadawania, reemitowania oraz odtwarzania Utworu, a także umieszczenia utrwalenia Utworu na stronie internetowej Zamawiającego, na koncie Zamawiającego na Facebooku oraz w serwisie YouTube.

Zakres przeniesienia praw

Bardzo ważne jest precyzyjne wymienienie pól eksploatacji, których dotyczy przeniesienie praw. Prawa do korzystania z utworu na polach

eksploatacji, które nie są wymienione w umowie, pozostają przy Autorze. O niezbędnych elementach umowy przeniesienia praw napisałam we wcześniejszej części poradnika.

§ 5

1. Z tytułu wykonania niniejszej umowy Zamawiający zobowiązuje się zapłacić Autorowi wynagrodzenie w wysokości ..... zł (słownie ..... złotych), płatne w terminie .....dni od dnia przyjęcia Utworu na rachunek bankowy Autora o numerze .....
2. Wynagrodzenie wskazane w ust. 1 powyżej obejmuje wynagrodzenie Autora z tytułu udzielenia licencji/przeniesienia praw zgodnie z § 4 powyżej.

Wynagrodzenie

Określenie wysokości wynagrodzenia i terminu jego zapłaty jest bardzo ważne. Jeżeli zamawiający nie zapłaci kwoty pieniężnej w terminie, to Autor może doliczyć sobie do wynagrodzenia odsetki ustawowe za każdy dzień opóźnienia. Wysokość odsetek ustawowych jest uregulowana w specjalnym rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych. Obecnie (2015 rok), wynoszą one 8% w stosunku rocznym. Wysokość odsetek może być też ustalona w umowie, nie może być jednak niższa niż ustawowa. W internecie można znaleźć wiele kalkulatorów odsetek ustawowych.

Licencja i przeniesienie praw są co do zasady odpłatne. Bezpłatne udzielenie licencji albo przeniesienie praw wymaga wyraźnego wskazania takiej woli stron w umowie. Ustęp drugi precyzuje, że wynagrodzenie obejmuje nie tylko zapłatę za stworzenie Utworu (wykonanie umowy o dzieło), ale także wynagrodzenie za udzielenie licencji albo przeniesienie prawa. Gdyby nie zostało to doprecyzowane, mógłby powstać spór, w którym Autor mógłby twierdzić, że należy mu się dodatkowo wynagrodzenie za udzielenie licencji/przeniesienie praw, którego wysokość nie została sprecyzowana w umowie.

§6

Wszelkie zmiany niniejszej umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§7

Niniejsza umowa została sporządzona w 2 egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

Zamawiający

Autor

Forma umowy

Umowa przeniesienia praw i umowa licencji wyłącznej musi być zawarta **w formie pisemnej**. Inaczej jest nie ważna. Warunkiem zachowanie tej formy jest złożenie **własnoręcznych podpisów pod treścią umowy**. Umowa o dzieło i umowa licencji niewyłącznej nie wymaga zachowania szczególnej formy. Można ją zatem zawrzeć poprzez ustne ustalenia, a także wymianę e-maili. Oczywiście dla celów dowodowych zawsze lepiej mieć umowę w formie pisemnej.

Szkolenia

<http://szkolenia.sewerynik.pl>

Przygotowuję i prowadzę szkolenia z prawa autorskiego. Moje szkolenia są dostosowane do potrzeb konkretnej grupy odbiorców.

Mogę także zorganizować dla Państwa szkolenie o szerszym zakresie tematycznym – współpracuję ze sprawdzonymi i cenionymi szkoleniowcami specjalizującymi się w innych dziedzinach prawa.

Oto jedna z opinii na temat moich zajęć:

„Zajęcia dotyczące prawa autorskiego prowadzone przez Aleksandrę Sewerynik są wysoko oceniane przez uczestników kursów. Zawsze perfekcyjnie przygotowane merytorycznie i technicznie. Prowadzone w sposób komunikatywny, interesujący i przejrzysty, z niezwykłą znajomością poruszanych zagadnień”.

prof. Katarzyna Dudek-Kosztrzewa. CENSA, UMFC

Podczas szkoleń omawiane są wszelkie zagadnienia związane z prawem autorskim, a w szczególności:

- co to jest utwór, jakie dzieła nie są chronione,
- jakie prawa ma twórca, artysta wykonawca, producent, wydawca,
- jaka jest różnica pomiędzy licencją a przeniesieniem praw,
- na co należy zwracać uwagę zawierając umowę,
- jakie są konsekwencje zawarcia umowy licencyjnej albo umowy przeniesienia praw,
- jaka jest różnica pomiędzy umową o dzieło a umową zlecenia,
- dozwolony użytek,
- domena publiczna,
- artysta pracownikiem
- jakie są ogólne zasady dotyczące umów prawa autorskiego,

- co to jest plagiat i autoplgiat i jakie ma to znaczenie przy zawieraniu umowy,
- jak korzystać z licencji creative commons,
- jakie działanie jest nielegalne i jakie mogą być jego konsekwencje,
- jak korzystać z cudzych utworów we własnej twórczości,
- jak działają serwisy dostarczające usługę hostingu (przechowywania) i na jakich zasadach odpowiadają za naruszenia praw autorskich,
- czy umieszczanie linków na stronie www narusza prawa autorskie
- prawo autorskie w reklamie i marketingu.

Jako muzyk i prawnik dzielę się moją unikalną wiedzą na temat praw autorskich w muzyce. Zagadnienia, które szczególnie mnie interesują to:

- sampling,
- remiks,
- cover,
- aranżacja, instrumentacja,
- plagiat w muzyce.

Kontakt

Aleksandra Sewerynik

aleksandra@sewerynik.pl

tel. 501 099 654

**PRAWO
MUZYKI**

SEWERYNIK **PRAWO
AUTORSKIE**

<http://prawomuzyki.pl>

<http://prawoautorskie.sewerynik.pl>

Aleksandra Sewerynik.

Prawnik i muzyk.

Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wydziału Dyrygentury Chóralnej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

Autorka pierwszej książki o prawie autorskim napisanej specjalnie dla muzyków i osób korzystających z muzyki pt: „Prawo Autorskie w Muzyce”. Laureatka głównej nagrody w III edycji konkursu na informację medialną o tematyce związanej z ochroną własności intelektualnej, organizowanego przez Urząd Patentowy RP, za cykl artykułów na temat prawa autorskiego publikowanych w Rzeczpospolitej.

Od 2013 r. jako wolny strzelec doradza podmiotom potrzebującym specjalistycznej wiedzy z zakresu prawa autorskiego.

Prowadzi działalność naukową. Jest prelegentką na konferencjach poświęconych prawu autorskiemu. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat korzystania z cudzych utworów we własnej twórczości.

Wykładowca i szkoleniowiec. Od 2008 roku wykłada prawo autorskie na Uniwersytecie Muzycznym w Warszawie. Gościnnie prowadzi zajęcia w Instytucie Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadzi specjalistyczne szkolenia z prawa autorskiego. Współpracuje z Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych.

Prowadzi blog prawomuzyki.pl.

PRAWO MUZYKI

Z poradnika dowiedzą się Państwo m.in.:

- jakie cechy ma utwór, a co utworem nie jest,
- czy prawo autorskie chroni pomysł?
- jak ochronić swój pomysł?
- czy można korzystać ze zdjęć z wizerunkami innych osób bez ich zgody?
- czy twórca może zrzec się autorstwa utworu?
- czym różni się przeniesienie praw autorskich od udzielenia licencji?
- co trzeba sprawdzić przed podpisaniem umowy, jakich błędów unikać?
- gdzie znaleźć darmowe i legalne materiały graficzne i muzykę.

Publikacja zawiera także wzór umowy o dzieło z licencją albo przeniesieniem autorskich praw majątkowych, opatrzone komentarzami, które po kolei, w przystępny sposób tłumaczą poszczególne postanowienia umowy.